

DOI: 10.30495/jss.2022.1961334.1469

Research Paper

Analyzing the impact of balanced development on social justice with the approach of empowering civil labor organizations of Urmia city

Reza Yagoubi

Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Miandoab Branch, Islamic Azad University, Miandoab, Iran. E-mail: ph.dyagoobi@iau.ac.ir

The aim of the research is to investigate the sociological impact of balanced development on social justice among workers who are members and non-members of labor unions. Therefore, in this research, balanced development as a perspective and an all-round approach to development, is considered as a possibility for societies (primarily workers and secondly the whole society) in realizing human values (freedom, equality, democracy and justice social). The type of research is applied in terms of purpose and in terms of time, because it is related to a specific period of time; is temporary. In terms of data collection, it is a field survey. The statistical population of the current research includes the workers of factories and construction contractors in Urmia city, who are identified in two groups of workers who are members and non-members in the unions, that is a total of 80,000 workers. To select the sample size, Cochran's formula was used with an error rate of 5% and 380 workers were selected according to the size of the class. Research findings indicate that, balanced development has a significant impact on increasing equality, economic justice, cultural justice, legal justice, distributive justice, political participation and social justice. Also, social justice among workers is not different based on their gender. Social justice among workers does not differ based on their education.

Conflict of interest:

ACCORDING TO THE AUTHOR, THE ARTICLE DID NOT HAVE ANY CONFLICT OF INTEREST.

Key words: *Labor Unions, Social Movements, Social Justice, Balanced Development.*

واکاوی تأثیر توسعه متوازن بر عدالت اجتماعی با

رویکرد توان‌مندسازی تشکل‌های مدنی کارگری شهر ارومیه

رضا یعقوبی^۱

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۱/۸/۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۳/۲۹

چکیده

هدف تحقیق بررسی جامعه‌شناختی تأثیر توسعه متوازن بر عدالت اجتماعی در بین کارگران عضو و غیر عضو در اتحادیه‌های کارگری است. لذا در این تحقیق توسعه متوازن به عنوان چشم‌انداز و رویکردی همه‌جانبه به توسعه، به مثابه امکانی برای جوامع (در درجه اول کارگران و در درجه دوم کل جامعه) در تحقق بخشیدن به ارزش‌های انسانی (آزادی، برابری، مردم‌سالاری و عدالت اجتماعی) تلقی می‌گردد. نوع تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ زمانی، چون به یک برهه زمانی خاص مربوط است؛ مقطعی می‌باشد. از نظر گردآوری داده‌ها یک بررسی پیمایشی- میدانی است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کارگران کارخانجات و پیمانکاری ساختمان شهر ارومیه می‌باشد که در دو گروه کارگران عضو و غیر عضو در اتحادیه‌ها شناسایی شده‌اند، که جمعاً ۸۰۰۰۰ نفر کارگر است. برای انتخاب حجم نمونه از فرمول کوکران با ضریب خطای ۵ درصد استفاده و تعداد ۳۸۰ کارگر به روش طبقه‌ای متناسب با حجم برگزیده شدند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که توسعه متوازن در افزایش برابری، عدالت اقتصادی، عدالت فرهنگی، عدالت قانونی، عدالت توزیعی، مشارکت سیاسی و عدالت اجتماعی تأثیر معنی‌داری دارد. هم‌چنین عدالت اجتماعی در بین کارگران بر اساس جنسیت آنان متفاوت نیست. عدالت اجتماعی در بین کارگران بر اساس تحصیلات آنان متفاوت نیست.

واژگان کلیدی: اتحادیه‌های کارگری، جنبش‌های اجتماعی، عدالت اجتماعی، توسعه متوازن.

مقدمه

هدف تمامی اجتماعات بشری رسیدن به عدالت اجتماعی و توسعه است. عدالت اجتماعی به تعبیر سروش (۱۳۸۶)، به مردم آرامش و رفاه و آسایش می‌بخشد و تبعیض و نابرابری و ناامنی و استبداد و بردگی و ظلم را از میان می‌برد. در طول تاریخ ادراک و توصیف وضعیت کار و کارگر در جامعه و چاره جویی برای وضعیت نابسامان آن از با اهمیت‌ترین و اساسی‌ترین امور و مشغله‌های ذهنی متفکرین و نظریه پردازان بزرگ هم‌چون «مارکس، انگلس، مارتون، سیلگ پرلمن، تنبام، سیدنی وب، ویلبرت مور، رابرت رابین، اسملسر، آلن تورن، رالز، آمارتیا سن، آیریس یانگ، جی اس آدامز، هانیگتون، پاول و ...» در زمینه اتحادیه، تشکل‌های مدنی، جنبش‌های اجتماعی و تحقق عدالت اجتماعی است. از سوی دیگر مطالعات تجربی فراوان هم‌چون "فریبار (۱۳۸۰)، سعید پوررضا (۱۳۸۴)، عزتی (۱۳۸۹)، رضاییان (۱۳۹۲)، کلاکی (۱۳۹۱)، رحمانی (۱۳۹۱)، کاشانی (۱۳۹۱)، خلف‌خانی (۱۳۸۷)، وین ان جی (۲۰۱۵)، وینست چپ (۲۰۱۴)، اسمیت و دوروارد (۲۰۱۴)" انجام گرفته است که نشان از اهمیت قضیه دارد.

طرف‌داران اتحادیه‌ها بر این عقیده‌اند که اتحادیه‌های کارگری با تحکیم پیوند اجتماعی به کار و محیط اجتماعی تولید صنعتی، روح و معنا به فرآیند کار می‌بخشند و این امر باعث ایجاد و قوت گرفتن جامعه مدنی توسعه محور خواهد شد. چنان که کارگران را از یک سو با شرایط و روابط اجتماعی درون کارخانه و از سوی دیگر با مسائل سیاسی و مواضع حکومتی جامعه درگیر خواهد ساخت و تحقق شهروند ارتباطی گشایشی اساسی در مسائل این قشر آسیب‌پذیر جامعه ایجاد خواهد کرد. از طرف دیگر مباحث مربوط به جنبش‌های اجتماعی مدنی و توسعه عدالت اجتماعی در زمینه‌های مختلف نظری و عملی، همواره از سوی صاحب‌نظران، مطرح گردیده است. این فعالیت‌ها در عرصه نظری به شکل گفتمان‌ها و اندیشه‌ها و در عرصه عملی نیز به شکل برپایی ساختارهای اجتماعی و نهادهای مدنی صورت گرفته است. با وجود این، مسئله تشکل‌های مدنی در جامعه ما کماکان با ابهاماتی مواجه است که باعث شده‌اند بخشی از این بحث‌ها به بی‌راهه رفته و به جای پرداختن به ریشه‌ها، اسیر مسائل روبنایی و انحرافی گردند.

در این مجال منظور و مقصود از توسعه، توسعه فراگیر و متوازن در ابعاد سیاسی - اجتماعی، اقتصادی، علمی است. توسعه متوازن نوعی از توسعه است که در آن هیچ کدام از بخش‌های چهارگانه (اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی) زیربنا یا روبنا به شمار نمی‌آیند که در نتیجه یکی از دیگری مهم‌تر جلوه می‌کند. اما در توسعه نامتوازن منظور توسعه‌ای است که در سه سطح خرد، میانه و کلان فاقد تعادل باشد. در سطح کلان، منظور این است که بین کشورهای توسعه یافته و کشورهای توسعه نیافته تعادل در فرآیند توسعه وجود ندارد. به گفته سی رایت میلز، کشورها دو راه بیشتر نمی‌توانند انتخاب کنند یا باید تعادل و توازن قدرت را، که تصویری از توسعه متوازن است، بپذیرند یا استبداد و خودکامگی را. طبعاً استبداد و خودکامگی نماد عدم توازن است و نظام‌های توسعه یافته به لحاظ دور بودن از ماهیت استبدادی

تعادل و توازن اقتصادی و سیاسی را همزمان در خود دارند(۲۴). هدف اصلی از توسعه موزون توسعه هماهنگ و یکپارچه در بعد کمی و کیفی برای بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه است و همین طور توسعه ناموزون در این توسعه با توجه به سیاست‌های حکومت و دولت به صورت گزینشی بر یک یا ابعاد خاصی از بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی برای توسعه تأکید می‌شود(۲۴).

اتحادیه‌های کارگری سازمان‌های اصلی جنبش طبقه کارگری بودند که تحت تأثیر سوسیالیسم، نخست در اروپای غربی و سپس در دیگر کشورهای صنعتی و نیمه صنعتی گسترش یافتند. هدف اولیه آن‌ها مبارزه با فقر ناشی از شرایط تکوین سرمایه‌داری، بی‌عدالتی اجتماعی و سرکوب سیاسی بود. به ویژه اصلاح نظام دستمزدها که مهم‌ترین ویژگی ساخت سرمایه‌داری است، از اهداف عمده این سازمان‌ها بوده است. نخستین مشاجرات و منازعات سازمان یافته کارگران در درون اتحادیه‌ها بر سر مسائل مربوط به کار، دستمزد و شرایط کار بروز کرد. جلوگیری از کالایی شدن کامل کار در نظام سرمایه‌داری در واقع هدف اصلی تشکیل اتحادیه‌های کارگری بوده است. اهداف داخلی اتحادیه‌های کارگری بهبود وضع اقتصادی اعضا، تأمین معاش، افزایش دستمزدها، پیشگیری از بیکاری و مساعدت در زمان نیاز و اضطراب بود. در برخی موارد افزایش سطح آموزشی و فرهنگی کارگران نیز از اهداف اتحادیه‌ها به شمار می‌رفت. تأمین آزادی‌های سیاسی و شرکت در فعالیت‌های حزبی از اهداف عمده اتحادیه‌ها بوده است. مهم‌ترین وسیله و ابزار قدرت اتحادیه‌ها، اعتصاب است که خود اشکال گوناگون دارد. اعتصاب برای مدت نامحدود، اعتصاب موقتی و سمبلیک، اعتصاب اصلی و اعتصاب فرعی، کم‌کاری و اشغال کارگاه‌ها از انواع رایج اعتصابات کارگری هستند. گاه اعتصابات مورد تصویب ارگان‌های مربوطه در درون اتحادیه کارگری قرار نمی‌گیرند و به صورت خودجوش واقع می‌شوند(۲۴).

قسمتی از پژوهشگران به مطالعه کارگران و حمایت از کارگران در برابر نیروی کارفرما، کیفیت فعالیت اتحادیه کارگری در ایران، جنبش‌های کارگری در دوران انقلاب مشروطه، برنامه کار شایسته سازمان بین‌المللی کار، بررسی زمینه‌های شکل‌گیری جنبش‌ها و اعتصابات کارگری پرداخته‌اند(عزتی، ۱۳۸۹؛ کاشانی، ۱۳۹۱؛ سعید پوررضا، ۱۳۸۴؛ رضاییان، ۱۳۹۲؛ کلاکی، ۱۳۹۱؛ اسمیت و دوروارد، ۲۰۱۴). در زمینه توسعه، توسعه متوازن بر عکس توسعه پایدار که توجه عجیب پژوهشگران حوزه‌های مختلف را بر انگیخته است(پورافکاری، ۱۳۹۰؛ شفیعا و همکاران، ۱۳۹۰؛ صادق و امامقلی، ۱۳۹۱؛ زاهدی، ۱۳۸۸؛ توماس تورب تورنسون، ۲۰۱۱؛ هیگیت، ۲۰۰۹؛ سوبوتینا، ۱۳۹۰)، توجه شایسته‌ای صورت نگرفته است. توسعه متوازن یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین رویکردهای نظری در زمینه توسعه می‌باشد که در این پژوهش مشخصاً مورد کنکاش قرار می‌گیرد. و همین طور در رابطه با بررسی مفهوم عدالت اجتماعی اکثر تحقیقات به بررسی نظری مفهوم پرداخته و نسبت به رابطه مفهوم عدالت و توسعه متوازن خلاء تحقیقاتی

وجود دارد، بنابراین تحقیق حاضر در راستای بررسی میدانی مفاهیمی هم‌چون عدالت اجتماعی و توسعه متوازن قدم بر می‌دارد.

بنابر نظر تننباوم^۱، کارگران از طریق تشکیل اتحادیه، در واقع سعی دارند با تحکیم پیوندهای اجتماعی، به کار و محیط اجتماعی تولید صنعتی معنا بخشند و اتحادیه‌ها را چاره‌ای برای گریز از خود بیگانگی می‌دانند (۷). اسلمسر رفتارهای جمعی (جنبش‌های کارگری) را حاصل فشار ساختاری می‌داند (۱۷)، و این نوع رفتارها را به عنوان پاسخ به فشار، تأکید و رهیافت ساختاری کارکردی می‌داند. این نظریه علت پیدایش جنبش‌ها و رفتارهای جمعی را برهم خوردن تعادل نظام‌های اجتماعی می‌داند (۵). آلموند و پاول بر نقش مثبت برقراری نهادهای اجتماعی تأکید کرده و توان هر نظام را در این می‌داند که بتواند نهادهای نوین برای اقدام ایجاد نمایند. از دید آن‌ها کشورهای بزرگ (توسعه‌یافته) به دلیل این توانایی (توانایی ایجاد نهادهای نوین) قادر به اجرا و پیشبرد برنامه‌های توسعه‌ای شده‌اند. بنابر نظر آیریس یانگ تحقق عدالت اجتماعی منوط به این است که صدای گروه‌های سرکوب شده و حاشیه‌ای در گفتگوی‌های سیاسی و اجتماعی شنیده شود و در این میان وظیفه مراجع عمومی این است که از تلاش اعضای این گروه‌ها برای مشارکت در حوزه عمومی حمایت کنند (۲۰). بر این اساس می‌توان اتحادیه‌های کارگری را به عنوان نهادی مدرن در جهت احیای منافع از دست رفته طبقه کارگر دانست، همین امر در جهت تحقق عدالت اجتماعی و نهایتاً توسعه متوازن گام بر می‌دارد. بنابراین چارچوب نظری تحقیق ترکیبی از نظریات مطرح شده می‌باشد.

در تحقیق حاضر اتحادیه‌های کارگری ارومیه به عنوان یک پدیده و نهاد اجتماعی و به مثابه جنبش‌های اجتماعی، امکانی برای جوامع (در درجه اول کارگران و در درجه دوم کل جامعه) در تحقق بخشیدن به ارزش‌های انسانی (آزادی، برابری، مردم‌سالاری، عدالت اجتماعی واقعی، شرکت در تعاملات جهانی، توسعه انسانی و توسعه مدنی) تلقی می‌گردند. فراهم کردن حداقل حقوق انسانی برای کسانی که به طور مستقیم در رونق اقتصادی جهانی نقش اساسی داشتند و تحقق آرمان زندگی انسانی و آبرومند کارگران در سطح جهان در طول تاریخ دغدغه متفکران و خصوصاً جامعه‌شناسان بوده است. بنابراین اتحادیه‌های کارگری که خود حاصل علم کارگران دربارهٔ چگونگی به یغما رفتن دسترنج شان، ناچیز بودن سهم دریافتی آن‌ها از فرآیند تولید، آگاهی از ارزش اضافی و نیز شکست مبارزه‌های انفرادی بود؛ با متشکل کردن کارگران، حلقه‌های پاره پاره زنجیر را به هم اتصال داده و به مقابله با فزون‌خواهی سرمایه‌داری پرداختند. آن‌ها در مرحله اول مدافع منافع صنفی و اقتصادی فعالان صنف خود هستند، اما در مراحل و شرایط گوناگون برای پیشرفت، رشد اجتماعی، ارتقای منزلت نیروی کار در جامعه همواره اهداف ترقی-خواهانه هم‌چون بهبود همه‌جانبه زندگی مردمان و برقراری عدالت اجتماعی در دنیای کار را دنبال می‌کنند.

^۱. F.Tannenbaum

در واقع تشکل‌ها با اتحاد با یکدیگر از هر یک از آزادی‌های اساسی انسان دفاع می‌کنند. چنان که مجمع فعالیت‌های اقتصادی باید در خدمت انسان‌ها و بهبود و ارتقای سطح زندگی آن‌ها و شرایط بهینه حیات مادی و معنوی، فکری و فرهنگی جامعه قرار گیرد. این می‌تواند تبیین گر و راهگشای بسیاری از مسایل و مشکلات اجتماعی و مبنایی برای «تحقق عدالت اجتماعی» باشد. لذا بر اساس آن چه گفته شد پژوهش حاضر در پی پاسخ به سوال زیر می‌باشد:

- آیا توان‌مندسازی تشکل‌های مدنی کارگران کارخانجات و پیمانکاری ساختمان شهر ارومیه با میانجی‌گری توسعه متوازن بر تحقق عدالت اجتماعی تأثیر دارد؟

روش تحقیق

تحقیق موجود به لحاظ هدف یک مطالعه کاربردی و به لحاظ زمانی، چون به یک برهه زمانی خاص مربوط است؛ مقطعی است. از نظر گردآوری داده‌ها یک بررسی پیمایشی- میدانی است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته است که اعتبار آن از طریق اعتبار صوری و توسط متخصصان امر تأیید گردیده است. پایایی ابزار از آلفای کرونباخ محاسبه و تأیید گردیده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کارگران کارخانجات و پیمانکاری ساختمان شهر ارومیه می‌باشد که در دو گروه کارگران عضو و غیر عضو در اتحادیه‌ها شناسایی شده‌اند و جمعاً ۸۰۰۰۰ نفر کارگر را شامل می‌شوند که ۳۵۰۰۰ نفر از کارگران عضو اتحادیه کارگری هستند و ۴۵۰۰۰ هزار نفرشان به عضویت اتحادیه کارگری در نیامده‌اند. با تکیه بر فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ کارگر انتخاب و به روش طبقه‌ای متناسب با حجم مورد گزینش قرار گرفته است. به منظور آنالیز داده‌های جمع‌آوری شده ابتداء در چارچوب آمار توصیفی به منظور تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها از جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌ها و نمودارهای ستونی، هم-چنین از میانگین و انحراف معیار و ... استفاده گردیده است. و در چارچوب آمار استنباطی برای آزمون فرضیه‌ها، از مدل‌سازی معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی^۱ (PLS) استفاده می‌گردد.

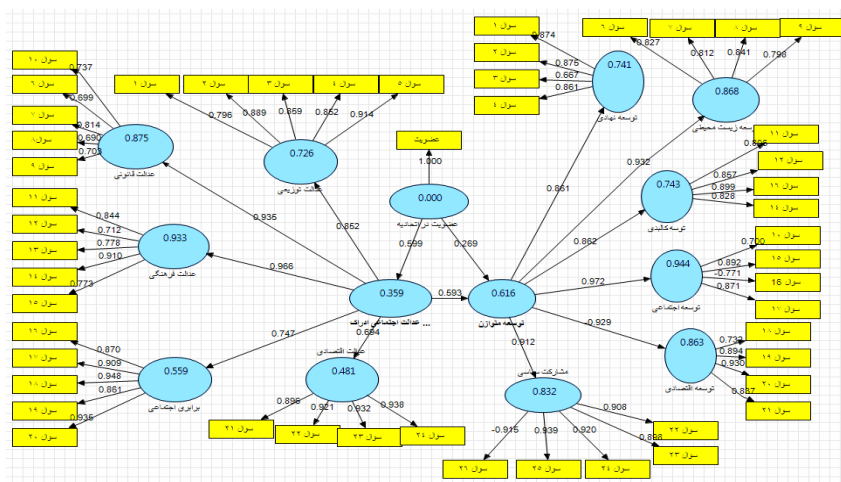
یافته‌های تحقیق

مدل ساختاری به بررسی روابط موجود بین متغیرهای مکنون یا پنهان برونزا و درونزا می‌پردازد. متغیر برونزای تحقیق حاضر عضویت در اتحادیه‌های کارگری بوده و متغیر درونزای (وابسته) آن نیز سازه‌های پنهان یا مکنون عدالت اجتماعی ادراک شده و توسعه متوازن می‌باشد. برای این کار از آزمون‌های R-Squares، معیار استون- گیزر یا Q^2 و اندازه تأثیر یا f^2 استفاده گردیده است.

بر اساس یافته‌های توصیفی پژوهش، ۵۲/۱ درصد از کل پاسخگویان مرد و دارای بیشترین درصد بوده‌اند. هم‌چنین ۴۷/۹ درصد از پاسخگویان زن و دارای کمترین درصد می‌باشند. کمترین سن برابر با

^۱. Partial Least Squares

۱۸ سال و بیشترین سن ۵۱ سال بوده است. بیشتر پاسخگویان نیز در مقطع سنی ۳۷-۲۸ قرار دارند. ۳۳/۰ درصد دارای سطح تحصیلات کارشناسی بوده و بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند و ۱/۶ درصد پاسخگویان دارای سطح تحصیلات نهضت سوادآموزی بوده و کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند.

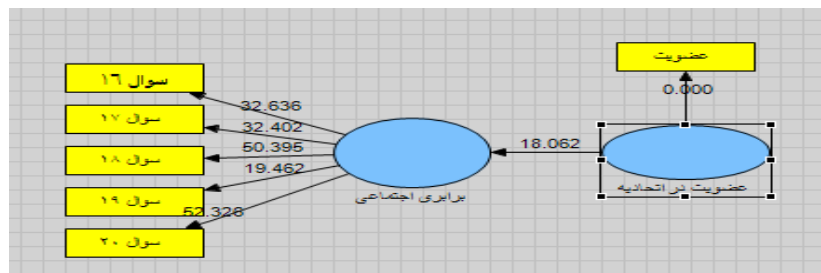

شکل شماره (۱): مدل در حالت ضرایب استاندارد

یافته‌ها حاکی از آن است که، مقادیر R^2 مربوط به سازه درونزای مدل (توسعه متوازن ۰/۷۰؛ عدالت فرهنگی ۰/۹۴؛ عدالت توزیعی ۰/۹۴؛ توسعه اقتصادی ۰/۸۶؛ عدالت اجتماعی ۰/۸۴؛ توسعه نهادی ۰/۹۰؛ عدالت قانونی ۰/۸۰؛ توسعه کالبدی ۰/۸۳؛ مشارکت سیاسی ۰/۸۱؛ برابری اجتماعی ۰/۶۶ و عدالت اجتماعی ادراک شده ۰/۱) می‌باشد. با توجه به این معیار می‌توان برازش ساختاری مدل را تأیید نمود. معیار GOF مربوط به بخش کلی مدل‌های معادلات ساختاری است. بدین معنی که توسط این معیار، محقق می‌تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل کلی پژوهش خود، برازش کلی را نیز کنترل نماید. مقدار مذکور در تحقیق حاضر برابر با ۰/۸۱ است، حصول ۰/۸۱ برای GOF، نشان از برازش کلی قوی مدل دارد.

خروجی ضرایب معناداری مدل با استفاده از روش Bootstrapping، روش خودرگران‌سازی یا نمونه-گیری مجدد نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه‌ها با توسعه متوازن و عدالت اجتماعی ادراک شده برابر ۲۱/۷۷۴ و ۲/۵۴۲ است که این مطلب نشان دهنده معناداری ضرایب مسیر بین سازه‌های تحقیق است، بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که توسعه متوازن و عدالت اجتماعی ادراک شده معنادار می‌باشد و فرضیه اصلی تحقیق تأیید می‌شود.

(۱) عضویت در اتحادیه‌ها تأثیر معنی‌داری در برابری اجتماعی دارد. ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و برابری اجتماعی برابر $۸/۴۵۶$ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در برابری اجتماعی است. چرا که در سطح اطمینان ۹۵% و با خطای $۰/۰۵$ بزرگ‌تر از حد آستانه‌ای $۱/۹۶$ است. در نتیجه فرضیه فرعی اول تحقیق تأیید می‌گردد.

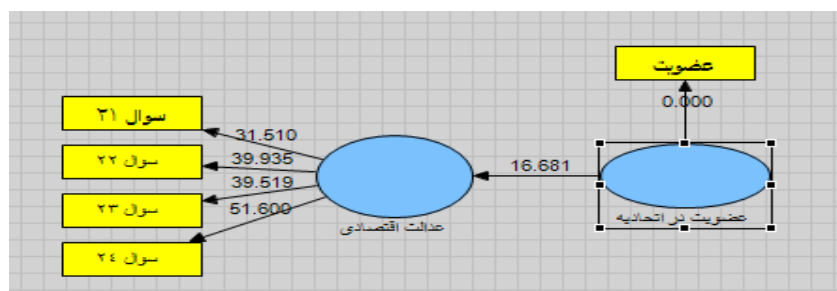

شکل شماره (۲): تعیین میزان تأثیر گذاری عضویت در اتحادیه بر برابری اجتماعی

برای تعیین میزان تأثیر گذاری عضویت در اتحادیه بر برابری اجتماعی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. نمودار (۲) نشان می‌دهد که، ۵۸% درصد از واریانس برابری اجتماعی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند.

(۲) عضویت در اتحادیه‌ها بر عدالت اقتصادی تأثیر معنی‌داری دارد.

بررسی ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده و معناداری t مربوط به فرضیه فرعی دوم تحقیق، ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و عدالت اقتصادی برابر $۵۹/۸۵۱$ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در عدالت اقتصادی است. چرا که در سطح اطمینان ۹۵% و با خطای $۰/۰۵$ بزرگ‌تر از حد آستانه‌ای $۱/۹۶$ است. در نتیجه فرضیه فرعی دوم تحقیق تأیید می‌گردد.

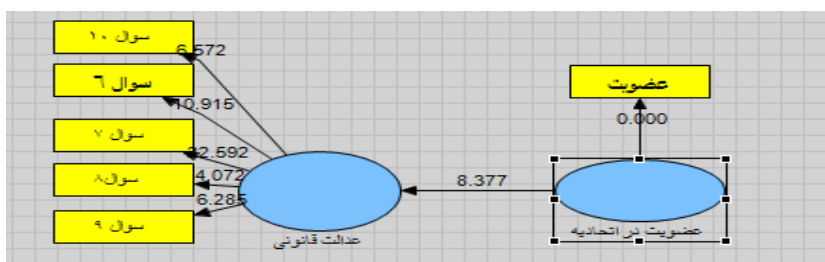
شکل شماره (۳): تعیین تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر عدالت اقتصادی

برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر عدالت اقتصادی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. نمودار (۳) نشان می‌دهد که، ۹۳ درصد از واریانس عدالت اقتصادی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند.

(۳) عضویت در اتحادیه‌ها بر عدالت قانونی تأثیر معنی‌داری دارد.

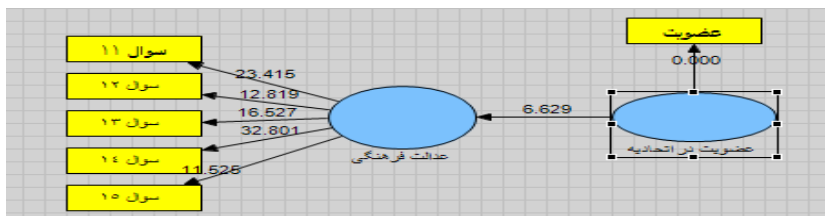
ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و عدالت قانونی برابر $3/257$ می‌باشد این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در عدالت قانونی است. چرا که در سطح اطمینان ۹۵٪ و با خطای $0/05$ بزرگ‌تر از حد آستانه‌ای $1/96$ است. در نتیجه فرضیه فرعی سوم تحقیق تأیید می‌گردد. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر عدالت قانونی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است.

شکل شماره (۴): تعیین تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر عدالت قانونی

نمودار (۴) نشان می‌دهد که، ۳۴ درصد از واریانس عدالت قانونی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند. (۴) عضویت در اتحادیه‌ها بر عدالت فرهنگی تأثیر معنی‌داری دارد.

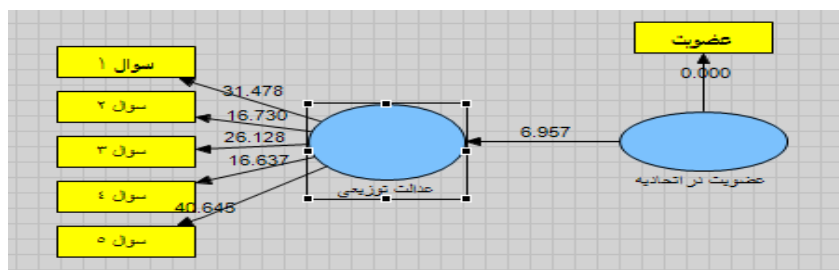
ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و عدالت فرهنگی برابر $3/142$ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در عدالت فرهنگی است. چرا که در سطح اطمینان ۹۵٪ و با خطای $0/05$ بزرگ‌تر از حد آستانه‌ای $1/96$ است. در نتیجه فرضیه فرعی چهارم تحقیق تأیید می‌گردد. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر عدالت فرهنگی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است.

شکل شماره (۵): تعیین تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر عدالت فرهنگی

نمودار (۵) نشان می‌دهد که، ۳۳ درصد از واریانس عدالت فرهنگی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند. (۵) عضویت در اتحادیه‌ها بر عدالت توزیعی تأثیر معنی‌داری دارد.

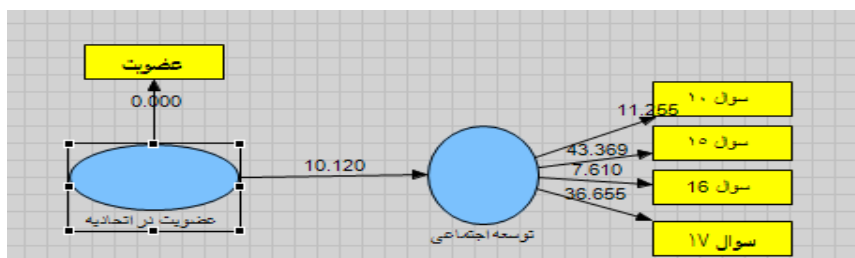
ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و عدالت توزیعی برابر $2/878$ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در عدالت توزیعی است. چرا که در سطح اطمینان ۹۵٪ و با خطای $0/05$ بزرگ‌تر از حد آستانه‌ای $1/96$ است. در نتیجه فرضیه فرعی پنجم تحقیق تأیید می‌گردد. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر عدالت توزیعی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است.

شکل شماره (۶): تعیین تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر عدالت توزیعی

نمودار (۶) نشان می‌دهد که، ۳۲ درصد از واریانس عدالت توزیعی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند. (۶) عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه اجتماعی تأثیر معنی‌داری دارد.

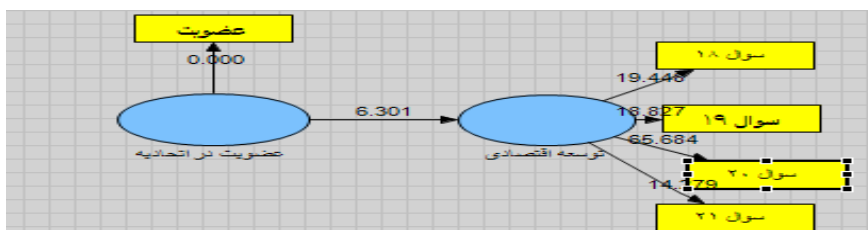
ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و توسعه اجتماعی برابر $8/187$ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در توسعه اجتماعی است. چرا که در سطح اطمینان ۹۵٪ و با خطای $0/05$ بزرگ‌تر از حد آستانه‌ای $1/96$ است. در نتیجه فرضیه فرعی ششم تحقیق تأیید می‌گردد.

شکل شماره (۷): تعیین تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه اجتماعی

برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه اجتماعی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. نمودار (۷) نشان می‌دهد که، ۶۹ درصد از واریانس توسعه اجتماعی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند.

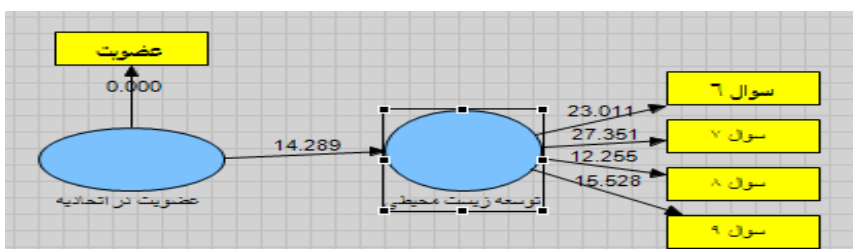
۷) عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه اقتصادی تأثیر معنی‌داری دارد. ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و توسعه اقتصادی برابر $10/243$ می‌باشد این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در توسعه اقتصادی است. چرا که در سطح اطمینان 95% و با خطای $0/05$ بزرگ-تر از حد آستانه‌ای $1/96$ است. در نتیجه فرضیه فرعی هفتم تحقیق تأیید می‌گردد.

شکل شماره (۸): تعیین تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه اقتصادی

برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه اقتصادی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. نمودار (۸) نشان می‌دهد که، 71 درصد از واریانس توسعه اقتصادی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند.

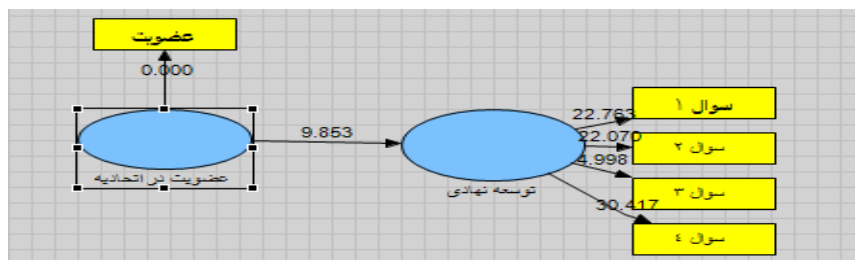
۸) عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه زیست محیطی تأثیر معنی‌داری دارد. ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و توسعه زیست محیطی برابر $9/917$ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در توسعه زیست محیطی است. چرا که در سطح اطمینان 95% و با خطای $0/05$ بزرگ‌تر از حد آستانه‌ای $1/96$ است. در نتیجه فرضیه فرعی هشتم تحقیق تأیید می‌گردد.

شکل شماره (۹): تعیین تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه زیست محیطی

برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه زیست محیطی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. نمودار (۹) نشان می‌دهد که، 64 درصد از واریانس توسعه زیست محیطی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند.

۹) عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه نهادی تأثیر معنی‌داری دارد. ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و توسعه نهادی برابر $۱۸/۴۲۸$ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در توسعه نهادی است. چرا که در سطح اطمینان ۹۵% و با خطای $۰/۰۵$ بزرگ‌تر از حد آستانه‌ای $۱/۹۶$ است. در نتیجه فرضیه فرعی نهم تحقیق تأیید می‌گردد.

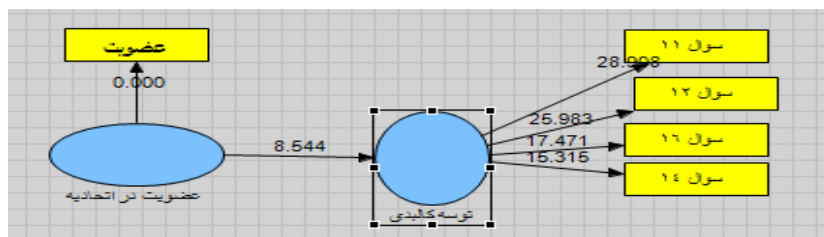

شکل شماره (۱۰): تعیین تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه نهادی

برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه نهادی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. نمودار (۱۰) نشان می‌دهد که، ۸۰ درصد از واریانس توسعه نهادی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند.

۱۱) عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه کالبدی تأثیر معنی‌داری دارد.

ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و توسعه کالبدی برابر $۲۲/۰۵۷$ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در توسعه کالبدی است. چرا که در سطح اطمینان ۹۵% و با خطای $۰/۰۵$ بزرگ‌تر از حد آستانه‌ای $۱/۹۶$ است. در نتیجه فرضیه فرعی دهم تحقیق تأیید می‌گردد.

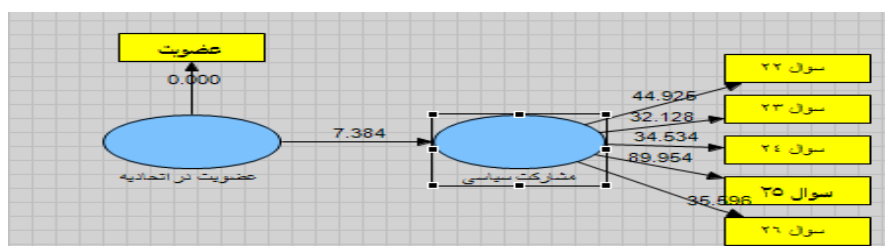

شکل شماره (۱۱): تعیین تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه کالبدی

برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه کالبدی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. نمودار (۱۱) نشان می‌دهد که، ۸۵ درصد از واریانس توسعه کالبدی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند.

۱۲) عضویت در اتحادیه‌ها بر مشارکت سیاسی تأثیر معنی‌داری دارد.

ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و مشارکت سیاسی برابر ۱۷/۸۳۴ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت در مشارکت سیاسی است. چرا که در سطح اطمینان ۹۵٪ و با خطای ۰/۰۵ بزرگتر از حد آستانه‌ای ۱/۹۶ است. در نتیجه فرضیه فرعی دهم تحقیق تأیید می‌گردد.

شکل شماره (۱۲): عضویت در اتحادیه‌ها بر مشارکت سیاسی

برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر مشارکت سیاسی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. نمودار (۱۲) نشان می‌دهد که ۷۹ درصد از واریانس مشارکت سیاسی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف تحقیق بررسی جامعه‌شناختی تأثیر عضویت در اتحادیه‌های کارگری بر تحقق عدالت اجتماعی و توسعه متوازن در شهر ارومیه است. فراهم کردن حداقل حقوق انسانی برای کسانی که به طور مستقیم در رونق اقتصادی جهانی نقش اساسی داشتند و تحقق آرمان زندگی انسانی و آبرومند کارگران در سطح جهان در طول تاریخ دغدغه متفکران و خصوصاً جامعه‌شناسان بوده است. بنابراین اتحادیه‌های کارگری که خود حاصل علم کارگران دربارهٔ چگونگی به یغما رفتن دسترنج شان، ناچیز بودن سهم دریافتی آن‌ها از فرآیند تولید، آگاهی از ارزش اضافی و نیز شکست مبارزه‌های انفرادی بود؛ با متشکل کردن کارگران، حلقه‌های پاره پاره زنجیر را به هم اتصال داده و به مقابله با فزون‌خواهی سرمایه‌داری پرداختند. آن‌ها در مرحله اول مدافع منافع صنفی و اقتصادی فعالان صنف خود هستند، اما در مراحل و شرایط گوناگون برای پیشرفت، رشد اجتماعی، ارتقای منزلت نیروی کار در جامعه همواره اهداف ترقی‌خواهانه هم‌چون بهبود همه‌جانبه زندگی مردمان و برقراری عدالت اجتماعی در دنیای کار را دنبال می‌کنند. در واقع تشکل‌ها با اتحاد با یکدیگر از هر یک از آزادی‌های اساسی انسان دفاع می‌کنند. چنان که مجمع فعالیت‌های اقتصادی باید در خدمت انسان‌ها و بهبود و ارتقای سطح زندگی آن‌ها و شرایط بهینه حیات مادی و معنوی، فکری و فرهنگی جامعه قرار گیرد. و این می‌تواند تبیین‌گر و راهگشای بسیاری از مسایل و مشکلات اجتماعی و مبنایی برای «تحقق عدالت اجتماعی» باشد.

در این تحقیق اتحادیه‌های کارگری ارومیه به عنوان یک پدیده و نهاد اجتماعی و به مثابه جنبش‌های اجتماعی، امکانی برای جوامع (در درجه اول کارگران و در درجه دوم کل جامعه) در تحقق بخشیدن به ارزش‌های انسانی (آزادی، برابری، مردم‌سالاری، عدالت اجتماعی واقعی، شرکت در تعاملات جهانی، توسعه انسانی و توسعه مدنی) تلقی می‌گردند.

یافته‌های توصیفی پژوهش حاکی از آن است که، ۵۲/۱ درصد از کل پاسخگویان مرد و دارای بیشترین درصد بوده‌اند. همچنین ۴۷/۹ درصد از پاسخگویان زن و دارای کمترین درصد می‌باشند. کمترین سن برابر با ۱۸ سال و بیشترین سن ۵۱ سال بوده است. بیشتر پاسخگویان نیز در مقطع سنی ۲۸-۳۷ قرار دارند. ۳۳/۰ درصد را در این بررسی پاسخگویانی تشکیل داده‌اند که دارای سطح تحصیلات کارشناسی بوده و بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند و ۱/۶ درصد پاسخگویان دارای سطح تحصیلات نهضت سوادآموزی بوده و کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند.

آزمون فرضیه اصلی تحقیق نشان می‌دهد که، تأثیر عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه متوازن و عدالت اجتماعی ادراک شده معنادار می‌باشد. این یافته در زیر شاخه‌های و ابعاد سازه‌ای متغیرها، به ترتیب در فرضیه‌های فرعی، ترتیب زیر آزمون شد و نتایج حاصله به مدل نهایی پژوهش و تأیید برازش مدل ختم شد.

در آزمون فرضیه یک (عضویت در اتحادیه‌ها در افزایش برابری اجتماعی مؤثر است)؛ ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و برابری اجتماعی بیانگر معناداری تأثیر عضویت اتحادیه‌ها در برابری اجتماعی است. در نتیجه فرضیه فرعی اول تحقیق تأیید می‌گردد. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر برابری اجتماعی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است که به طور دقیق و روشن درصد واریانس برابری اجتماعی متأثر از عضویت در اتحادیه‌ها را تبیین می‌کند. بر اساس یافته‌ها می‌توان گفت کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو هستند، احساس برابری اجتماعی بیشتری نسبت به کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو نیستند دارند. این یافته با پژوهش سعید پوررضا (۱۳۸۴)، و رضاییان (۱۳۹۲)، که اتحادیه‌های کارگری را نماینده عدالت‌خواهی و برابری‌طلبی و همین‌طور سمبل قانون‌مندی می‌دانند، تطبیق دارد. آیریس یانگ در رابطه با تحقق عدالت اجتماعی از سیاست‌هایی که منجر به فرصت‌هایی برای شنیده شدن صدای گروه‌های سرکوب شده و حاشیه‌ای می‌شود حمایت می‌کند. بنابر این نظر اتحادیه‌ها به عنوان موقعیت‌هایی برای شنیده شدن صدای کارگران به عنوان گروه‌های حاشیه‌ای در تحقق عدالت اجتماعی گام بر می‌دارند.

هم‌چنین فرضیه دوم (عضویت در اتحادیه‌ها در افزایش عدالت اقتصادی تأثیر معنی‌داری دارد) ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و عدالت اقتصادی معناداری تأثیر عضویت در عدالت اقتصادی را تأیید می‌کند. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر عدالت اقتصادی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. بر اساس یافته‌ها می‌توان گفت کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو

هستند، احساس عدالت اقتصادی بیشتری نسبت به کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو نیستند دارند. این یافته با پژوهش‌های عزتی (۱۳۸۹)، کاشانی (۱۳۹۱)، سلیمی‌فر و مظفری (۱۳۷۷)، و رحمانی (۱۳۹۱)، و همین‌طور با نظریه آلموند و پاول تطبیق دارد. بنابراین طبق دیدگاه آلموند و پاول می‌توان اتحادیه‌ها را به عنوان نهادهایی دانست که برای توزیع و تولید خدمات برای افراد عضو فعالیت می‌کنند و این فرایند نهایتاً در روند توسعه مؤثر واقع می‌شود.

در آزمون فرضیه سوم (عضویت در اتحادیه‌ها در افزایش عدالت فرهنگی مؤثر است) ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و عدالت قانونی، بیانگر معناداری تأثیر عضویت در عدالت قانونی است. مجدداً برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر عدالت قانونی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است که درصد واریانس عدالت قانونی را عضویت در اتحادیه‌ها تبیین می‌کند. بنابراین می‌توان گفت کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو هستند، احساس عدالت فرهنگی بیشتری نسبت به کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو نیستند دارند. این یافته با نتایج تحقیقات سعید پوررضا (۱۳۸۴)، رضاییان (۱۳۹۲)، و سلیمی‌فر و مظفری (۱۳۷۷)، تطبیق دارد.

برای آزمون فرضیه چهارم (عضویت در اتحادیه‌ها در افزایش عدالت قانونی تأثیر معنی‌داری دارد) ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه‌ها بر عدالت فرهنگی را تأیید می‌کند. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر عدالت فرهنگی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. بنابراین می‌توان گفت کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو هستند، احساس عدالت قانونی بیشتری نسبت به کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو نیستند دارند. این یافته با نتایج تحقیقات عزتی (۱۳۸۹)، رحمانی (۱۳۹۱)، رضاییان (۱۳۹۲)، و خلف‌خانی (۱۳۸۷)، که نهادها و اتحادیه‌ها را به عنوان عاملان برقراری عدالت می‌دانند، تطابق دارد.

هم‌چنین در فرضیه پنجم (عضویت در اتحادیه‌ها در افزایش عدالت توزیعی تأثیر معنی‌داری دارد) ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و عدالت توزیعی تأثیر عضویت در عدالت توزیعی را تأیید می‌کند. و برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر عدالت توزیعی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است که بیانگر درصد واریانس عدالت توزیعی متأثر از عضویت در اتحادیه‌ها است. بنابراین می‌توان گفت کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو هستند، احساس عدالت توزیعی بیشتری نسبت به کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو نیستند دارند. این یافته با نتایج تحقیقات سلیمی‌فر و مظفری (۱۳۷۷)، خلف‌خانی (۱۳۸۷)، رحمانی (۱۳۹۱)، و رضاییان (۱۳۹۲)، تطابق دارد.

در آزمون فرضیه ششم (عضویت در اتحادیه‌ها در افزایش عدالت اجتماعی تأثیر معنی‌داری دارد) ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و توسعه اجتماعی بیانگر معناداری تأثیر عضویت در توسعه اجتماعی است. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه اجتماعی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است. بنابراین می‌توان گفت کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو هستند،

احساس عدالت اجتماعی بیشتری نسبت به کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو نیستند دارند. این یافته بیشترین تطابق را با نتایج تحقیق خلف‌خانی (۱۳۸۷)، دارد. بنابراین می‌توان گفت اتحادیه‌گرایی به عنوان نوعی سرمایه اجتماعی در بسط عدالت اجتماعی مؤثر واقع می‌شود.

هم‌چنین در آزمون فرضیه هفتم (عضویت در اتحادیه‌ها در توسعه زیست محیطی مؤثر است) ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و توسعه زیست محیطی بیانگر معناداری تأثیر عضویت در توسعه زیست محیطی است. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه زیست محیطی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است.

در تجزیه و تحلیل فرضیه هشتم (عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه زیست محیطی تأثیر معنی‌داری دارد) ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و توسعه زیست محیطی بیانگر تأثیر عضویت در توسعه زیست محیطی است. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه زیست محیطی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است که درصد واریانس توسعه زیست محیطی متأثر از عضویت در اتحادیه‌ها را تبیین می‌کند.

برای تجزیه و تحلیل فرضیه نهم تحقیق (عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه نهادی مؤثر است) ضریب و توسعه نهادی برابر ۱۸/۴۲۸ می‌باشد. این مطلب بیانگر معناداری تأثیر عضویت اتحادیه در توسعه نهادی است. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه نهادی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است که درصد واریانس توسعه نهادی متأثر از عضویت در اتحادیه‌ها را تبیین می‌کند.

هم‌چنین در آزمون فرضیه دهم تحقیق (عضویت در اتحادیه‌ها بر توسعه کالبدی مؤثر است) ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و توسعه کالبدی بیانگر معناداری تأثیر عضویت اتحادیه‌ها در توسعه کالبدی است. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر توسعه کالبدی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است که درصد واریانس توسعه کالبدی متأثر از عضویت در اتحادیه‌ها را تبیین می‌کند.

برای آزمون فرضیه یازدهم تحقیق (عضویت در اتحادیه‌ها بر مشارکت سیاسی مؤثر است) ضریب مسیر بین عضویت در اتحادیه و مشارکت سیاسی، معناداری تأثیر عضویت اتحادیه‌های کارگری در مشارکت سیاسی را تأیید می‌کند. برای تعیین میزان تأثیرگذاری عضویت در اتحادیه بر مشارکت سیاسی از ضرایب بارهای عاملی استاندارد شده استفاده گردیده است که درصد واریانس مشارکت سیاسی متأثر از عضویت در اتحادیه‌های کارگری را تبیین می‌کند. بنابراین می‌توان گفت مشارکت سیاسی کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو هستند بیشتر از کارگرانی که در اتحادیه‌ها عضو نیستند می‌باشد. این یافته با نتایج تحقیق سلیمی‌فر و مظفری (۱۳۷۷)، و همین‌طور نظریه مارکس تطابق دارد. مارکس به نقش اتحادیه‌های کارگری در ایجاد آگاهی در کارگران اشاره می‌کند و آن‌ها را نهادهایی آگاهی‌بخش معرفی می‌کند.

طبق دیدگاه مارکس اتحادیه‌های کارگری به عنوان سرآمدترین تدوین کنندگان دانش مبارزه طبقاتی و در پی برقراری وحدت کارگران قدم بر می‌دارد، بنابراین می‌توان اذعان داشت اتحادیه‌های کارگری به عنوان مفهومی مورد بررسی در تحقیق حاضر به عنوان عوامل اصلی تحقق عدالت اجتماعی و توسعه متوازن محسوب می‌گردد. می‌توان اتحادیه‌های کارگری را به عنوان فعالیت کارگران به عنوان طبقه‌ای برای خود و نهایتاً در تحقق توسعه متوازن مؤثر دانست. پرلمن و تنبام سازمان‌پذیری نیروی کار را در شرایط نوین جامعه صنعتی موجب افزایش رضایت و امنیت شغلی در جامعه مدرن می‌دانند. بنابراین دیدگاه در تحقیق حاضر اتحادیه‌های کارگری را به عنوان سازمانی در عصر جامعه صنعتی در سازمان‌پذیری کارگران به عنوان گروه‌های فعال جامعه می‌توان بر شمرد که این سازمان‌پذیری همسو با دیدگاه نهادگرایان موجب توسعه متوازن در جامعه و متحقق شدن عدالت اجتماعی می‌گردد. آلموند و پاول نهادینگی در جامعه را موجب توسعه یافتگی می‌دانند.

با اتخاذ رویکرد نظری مطرح در تحقیق حاضر می‌توان در راستای فرضیات تحقیق چنین عنوان کرد که: اتحادیه‌های کارگری (به عنوان سازمان و نهادی نوین موجب تفکر کارگران برای طبقه خود) به عنوان عامل عدالت‌بخش (از نوع عدالت اجتماعی مطرح از طرف آیریس یانگ و آمارتیا سن) در جامعه مطرح گردیده است و نهایتاً به توسعه متوازن نائل می‌آید.

تعارض منافع

«بنا بر اظهار نویسنده مقاله حاضر فاقد هر گونه تعارض منافع بوده است.»

منابع

1. Adam, James Tebble. (2002). what is the politics of difference? Political theory, vol, 30 No. 2, April 2002, P.p: 263-264.
2. Almond, Gabriel. a; powell, G; bingham. Jr. (1967). comperative political today. Sixteen edition. harper collins college publisher .
3. Bashirieh, Hossein. (1999). Civil society and political development in Iran. Tehran: New Political Science Publishing Institute.
4. Biro, Alan. (1987). Culture of Social Sciences, translated by Bagher Sarokhani, Tehran: Kayhan Publications.
5. Charash, V. C. & Spector, P. E. (2001). "The Role of Justice in Organizations.a Meta-Analysis", Organizational Behavior and Human Decision Processes, Vol. 80, P: 278.
6. Ezzati, Mehdi. (2010). Sociological investigation of social and economic factors affecting the feeling of injustice among workers, case study: workers of Falah Carpet Spinning Company, Isfahan. Master's thesis, supervisor: Rasul Rabbani, advisor Abdol Rasul Jamshidian.
7. Faryar Akbar (2001). Trade unions in today's world. Political and Economic Journal, No. 164-163f, P.p: 230-237.
8. Faryar, Akbar. (2001). Trade Unions in Today's World, Political-Economic Quarterly, No. 163-164.
9. Greenberg, J. (2004). "Stress Fairness to Fare No Stress:managing WorkPlace Stress by Promoting Organizational Justice", Organizational Dynamics, Vol. 33, P.p: 322-365.
10. Higgitt, David. (2009). Finding Space for Education for Sustainable Development in the Enterprise Economy. in: Chalkey, Brian; Martin Haigh and David Higgitt (2009). Education for Sustainable Development, Papers in Honour of the United Nations Decade of Education for Sustainable Development (2005-2014), Routledge, London and Newyork. P.p: 99-110.
11. Ivancevich, J.M & Matteson, M.T. (1996). "Organizational Behavior and Management", McGrow-Hill Companies. Inc.
12. John, Rawls. (1999). A Theory of Justice, Oxford University Press, P: 266.
13. Kalaki. (2012). Trade union activity in Iran 1320-1332. Master's thesis. Islamic Azad University - Islamic Azad University, Central Tehran Branch - Faculty of Literature and Sciences. Supervisor: Nemat Ahmadi Nesab. Advisor: Fayaz Zahid.
14. Kashani, Sakineh. (2012). Investigating the formation of oil labor movements and strikes in Khuzestan (1320-1332) Master's thesis). Shahid Chamran University of Ahvaz - Faculty of Literature and Humanities Supervisor: Mohammad Reza Alam, Adviser Professor Ali Bahrani pour.
15. Michael, Kenny. (2004). The politics of Identity, policy press.
16. Porafkari, Nasrallah. (2011). A sociological perspective on social capital and sustainable development in Shushtar, Islamic Azad University Social Sciences Quarterly - Shushtar Branch, 6th year, number (17), summer 2013-Fereshteh Ahmadi Lewin (2002), Disability, gender and social Justic. sociologiska institutionen, Uppsala universitet, 2002, p: 4.
17. Rahmani, Ali. (2012). Social dialogue for decent work; with an approach to Iran's legal system. Thesis . Ministry of Science, Research and Technology- Tabriz University- Faculty of Humanities and Social Sciences. Supervisor: Mohammad Reza Mojtahdi. Advisor: Gholamreza Haji Nouri.

18. Rezaian, Rana. (2012). Syndicate and its alternatives in Iranian law. Master's thesis, Mazandaran University - Faculty of Law and Political Sciences. Supervisor: Morteza Najabatkhah Advisor professor: Javad Taghizadeh
19. Robbins, S. P. (2001). "Organizational Behavior", New Dehli. Prentice Hall, Inc.
20. Saeed Pourreza, Mohammad. (2005). Labor unions are an indisputable necessity, political, cultural, social, economic letter, number 4.
21. Salehi Amiri, Seyed Reza; Rezaei, Zahra. (1999). Conceptual examination of social justice. Social Justice, 26 Cultural and Social Research Group, Tehran: Expediency Assessment Forum, Strategic Research Center, Strategic Research Institute.
22. Schneider, E. (1969). Industrial Sociology. New York. Mc Graw - Hill Book Company.
23. Shafia, Mohammad Ali and Shafia, Saeed. (2013). Examining the relationship between sustainable social development and social capital; Example: Shemiran Nou informal neighborhood, Applied Sociology, serial number 46, second issue, summer 2013.
24. Shirley M. Smith and Peter T, Dorward. (??). Nationalised large- scale mining, trade unions and community representation: Perspectives from Northern Madagascar . School of Agriculture, Policy and Development, The University of Reading, P.O. Box 217, Reading, Berkshire, RG6 6AH, UK.
25. Soroush, Abdul Karim. (2008). Adeb Sadek, Adeb Adalat, Tehran: Sarat Cultural Institute.
26. Todaro, Michael. (2016). Economic Development in the Third World, translated by Gholam Ali Farjadi, Tehran: Program and Budget Organization Publications.
27. Torbjornsson, Tomas. (2011). Attitudes to sustainable development among Swedish pupils, Procedia Social and Behavioral Sciences ,15 (2011), P.p: 316-320.
28. Vincent- Arnaud Chappe. (2014). Taking Trade Union Discrimination to Court : A Sociology of Support and Resources for Legal Action. Centre Maurice Halbwachs (CNRS-EHESS-ENS), 48, boulevard Jourdan, 75014 Paris, France.
29. Winnie, Ng. (2015). International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition), 2015, Pages 491-496.